

Historia Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Geologicznego w latach 1970–2021

Andrzej Żelaźniewicz¹, Aleksander Kowalski²

A. Żelaźniewicz A. Kowalski

A history of the Wrocław Branch of the Polish Geological Society in the years 1970–2021. Prz. Geol., 70: 307–313.

Abstract. In 2022, the Wrocław Branch of the Polish Geological Society celebrates its 70th jubilee. It was founded in 1951 and has been active since 1952. During the last 50 years, there were organized nearly 700 scientific lectures on widely different geological topics, five full plenary meetings of the Society in the Lower Silesia venues with dedicated field excursions, several thematic conferences (with on-spot field examination) during trips to various outcrops all over the region. Other occasional activities included celebration of the 250th anniversary of Abraham Gottlob Werner's birthday honoured by placing a sandstone triptych commemorative plaque on his family home in Osiecznica near Bolesławiec.

Keywords: Wrocław Branch of the Polish Geological Society

Uchwała o utworzeniu we Wrocławiu oddziału Polskiego Towarzystwa Geologicznego została podjęta na walnym zjeździe delegatów 23 sierpnia 1951 r., w trakcie odbywającego się wtedy XXIV Zjazdu PTGeol w Wałbrzychu. Z inicjatywą wystąpili Kazimierz Smulikowski – ówczesny kierownik Katedry Mineralogii i Petrografii Uniwersytetu Poznańskiego oraz Henryk Teisseyre – ówczesny kierownik Zespołu Katedr Geologicznych i Mineralogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego, organizator i pierwszy kierownik ówczesnej Stacji Dolnośląskiej Państwowego Instytutu Geologicznego (Teisseyre, 1951). Wybory władz oddziału odbyły się 13 listopada 1951 r. we Wrocławiu. Pierwszym przewodniczącym zarządu oddziału został Kazimierz Maślankiewicz, a wiceprzewodniczącym – Henryk Teisseyre (ryc. 1; tab. 1). Pierwsze posiedzenie naukowe nowego oddziału zorganizowano 13 listopada tegoż roku, a pierwszy odczyt wygłosił Stanisław Kulczyński, wtedy rektor Uniwersytetu i Politechniki Wrocławskiej. Interesujący temat wykładu – *Geneza karbońskich pokładów węglowych w świetle współczesnych poglądów na procesy torfowe* – zgromadził ponad 250-osobowe audytorium. Działalność oddziału w pierwszych 20 latach istnienia została opisana przez K. Maślankiewicza (1971) w związku z jubileuszem 50-lecia Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Stulecie towarzystwa jest zatem dobrą okazją do przedstawienia historii kolejnych 50 lat Oddziału Wrocławskiego PTGeol.

Kazimierz Maślankiewicz i Henryk Teisseyre przewodniczyli pracom Oddziału Wrocławskiego PTGeol wymiennie prawie przez 25 lat, aż do śmierci Teisseyre'a w październiku 1975 r. Potem przez wiele lat przewodnicstwo oddziału sprawował Józef Oberc. Następni przewodniczący pełnili swe funkcje już nieco krócej (tab. 1).

HISTORIA, LUDZIE I DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

W pierwszym 30-leciu liczba członków oddziału rosła systematycznie (ryc. 2A) – od kilkudziesięciu (np. 69 w roku 1955, 88 w roku 1957) do 160 w roku 1969 (100 prze-

Ryc. 1. Pierwsi przewodniczący Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Geologicznego – Kazimierz Maślankiewicz (z lewej) i Henryk Teisseyre (z prawej). Źródło: Multimediałna Baza Danych Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego i Archiwum Oddziału Dolnośląskiego PIG-PIB

Fig. 1. First presidents of the Wrocław Branch of the Polish Geological Society – Kazimierz Maślankiewicz (left) and Henryk Teisseyre (right). Source: Multimedia Database of the Museum of Wrocław University and Archive of the Wrocław Branch PGI

kroczyła w roku 1962). Rocznie odbywało się średnio 20 posiedzeń naukowych (25 w 1967 r.). Bywało w latach 50. XX w., że dyskusje po referatach trwały nawet kilka godzin.

W retrospektywnym ujęciu ostatniego 50-lecia łatwo zauważyć, że oddział był najbardziej liczny w latach ~1975–1985. Od tamtego czasu liczba członków, mimo pewnych wahanń, niestety stale spada i obecnie jest prawie trzykrotnie mniejsza (180 osób w 1981 r. w stosunku do tylko 62 osób w 2021 r.; ryc. 2B). Ten stały, ujemny trend zdaje się być wypadkową kilku czynników: obiektywnie malejącą liczebnością polskiego środowiska geologicznego, mniejszą chęcią członków tego środowiska, w tym również studentów, do społecznej pracy w towarzystwie, spadkiem

¹ Instytut Nauk Geologicznych PAN, ul. Podwale 75, 50-449 Wrocław; pansudet@pwr.wroc.pl

² Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Oddział Dolnośląski, al. Jaworowa 9, 50-204 Wrocław; aleksander.kowalski@pgi.gov.pl

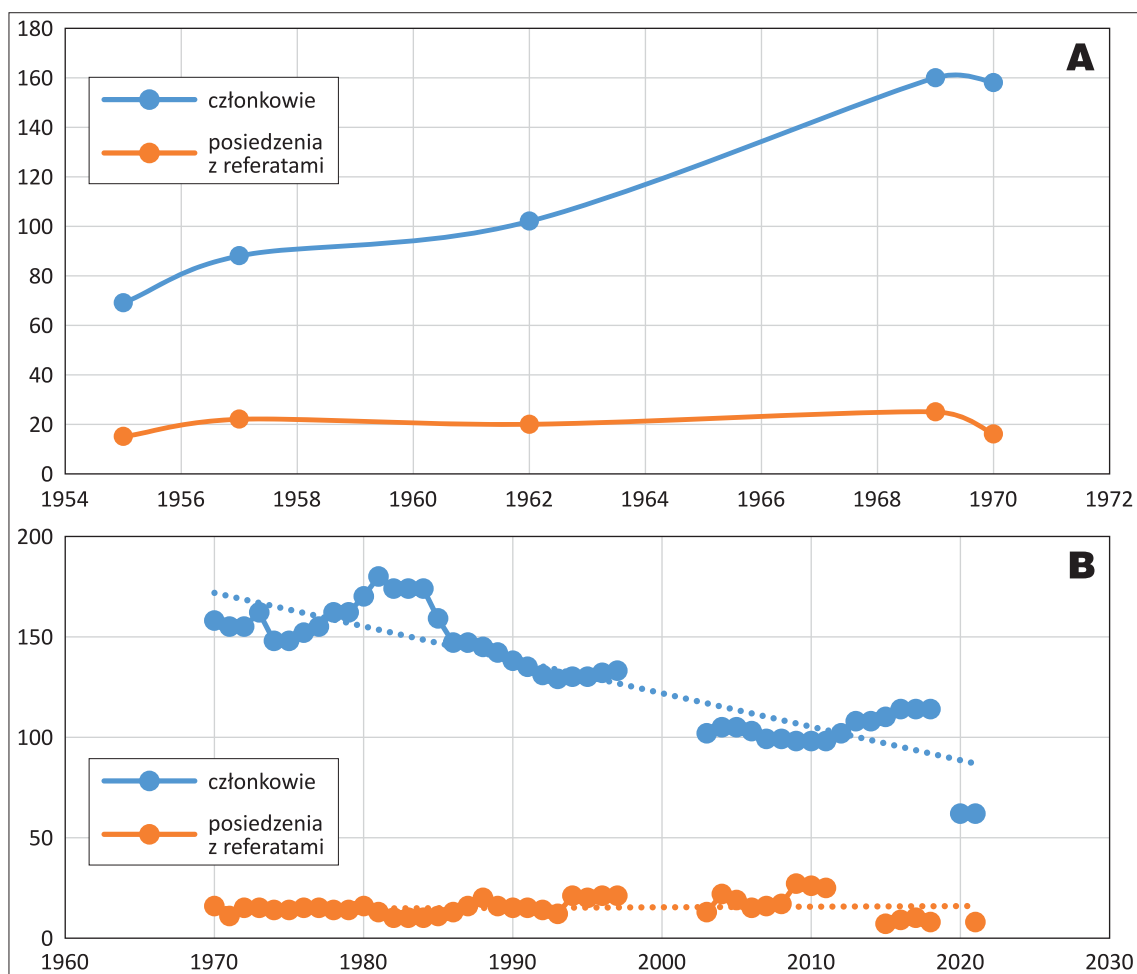
Tab. 1. Przewodniczący i sekretarze Oddziału Wrocławskiego PTGeol w latach 1951–2021**Table 1.** Presidents and secretaries of the Wrocław Branch of the Polish Geological Society in the years 1951–2021

Przewodniczący i sekretarze / Presidents and secretaries	Lata / Years
Prof. Kazimierz Maślankiewicz, mgr Kazimierz Dziedzic, mgr Wojciech Grocholski	1951–1957
Prof. Henryk Teisseyre, dr Kazimierz Dziedzic, dr Wojciech Grocholski	1958–1961
Prof. Kazimierz Maślankiewicz, dr Jan Krasoń, dr Jerzy Kłapciński	1962–1969
Prof. Henryk Teisseyre, dr Jerzy Don, dr Jerzy Kłapciński, mgr Julia Teisseyre	1970–1975
Prof. Józef Oberc, dr Stanisław Olszewski, dr Wojciech Śliwiński	1976–1991
Prof. Jerzy Niškiewicz, dr Antoni Muszer	1992–1997
Prof. Irena Wojciechowska, dr Robert Tarka	1998–2003
Prof. Andrzej Żelaźniewicz, dr Izabella Nowak	2004–2011
Prof. Paweł Aleksandrowski, mgr Justyna Pacuła	2012–2015
Dr hab. Jurand Wojewoda, mgr Aleksander Kowalski	2015–2021
Dr Aleksander Kowalski, dr Marta Adamuszek	2021 (od II półrocza) –

zainteresowania opinii publicznej problematyką geologiczną, jak i obniżeniem roli geologii w polityce gospodarczej kraju. Malejąca liczba członków skutkuje z kolei coraz mniejszą liczbą referatów wygłaszanych na posiedzeniach naukowych towarzystwa, choć ten trend nie jest tak drastyczny (ryc. 2).

W retrospektywnym ujęciu warto zauważyć, że Oddział Wrocławski PTGeol zawsze przodował w towarzystwie w liczbie organizowanych spotkań naukowych, przez długie lata ciesząc się dużym zainteresowaniem

wrocławskiej i dolnośląskiej społeczności geologicznej. Tak było do roku 1970 i tak było właściwie aż do końca pierwszej dekady obecnego wieku (ryc. 2). Zwykle każdego roku odbywało się kilkanaście posiedzeń z referatami naukowymi o różnej tematyce, okazjonalnie wygłaszany także przez prelegentów zagranicznych. Na przykład w 1976 r. (15 posiedzeń) zaprezentowano geologię Maroka i Himalajów, rozwój basenu permskiego i warunki akumulacji węglowodorów, neotektonikę obszaru SW Polski, trzeciorzęd Paratetydy i ówczesny rozwój rzeźby Sudetów,

Ryc. 2. Oddział Wrocławski PTGeol w latach 1951–1970 (A) i 1970–2021 (B) w liczbach
Fig. 2. The Wrocław Branch in numbers for the years 1951–1970 (A) and 1970–2021 (B)

Ryc. 3. Jubileuszowe, pięćsetne posiedzenie naukowe Oddziału Wrocławskiego PTGeol 3 grudnia 1981 r. Referat wygłasza Władysław Pożaryski, siedzi przewodniczący oddziału Józef Oberc, sala wykładowa nr 2 ING UW. przy Cybulskiego 30. Fot. J. Stachowiak, kol. T. Oberc-Dziedzic

Fig. 3. The 500th scientific meeting of the Wrocław Branch of the Polish Geological Society on 3 December 1981. Lecturing is Władysław Pożaryski, sitting – Józef Oberc. Lecture hall No 2 at the Institute of Geological Sciences of Wrocław University at 30 Cybulskiego Street. Photo J. Stachowiak, coll. T. Oberc-Dziedzic

zagadnienia rozwijającej się geochronologii izotopowej, problemy pochodzenia Ziemi, ale i gospodarki złożami surowców skalnych. W roku 1996 (21 posiedzeń) mówiono o kaledońskim magmatyzmie w Irlandii, krasie w pñ. Norwegii, mineralizacji kruszcowej w masywie Ślęży, w LGOM, jak i w masywie suwalskim, dyskutowano tektonikę paleozoicznych jednostek sudeckich i Gór Świętokrzyskich, znaczenie struktury bardzkiej dla interpretacji orogenu warszawskiego, młodoalpejską tektonikę w kopalni Bełchatów, wyniki wierceń w podłożu krystalicznym bloku przed-sudeckiego, procesy serpentynizacji ofiolitu sudeckiego, a także nowe dane o naturalnych reaktorach jądrowych.

Poza regularnymi posiedzeniami naukowymi oddział organizował lub współorganizował konferencje i inne spotkania naukowe, które dokumentowały postęp i udostępniały wyniki badań geologii Dolnego Śląska. W 1970 r. odbyło się dwudniowe sympozjum terenowe na obszarze Sudetów Środkowych, poświęcone problematyce stratygrafii i tektoniki paleozoiku Gór Bardzkich oraz metamorfiku kłodzkiego.

Sympozjum terenowe w 1972 r., z udziałem 36 osób, było poświęcone mezostrukturalnym skał metamorficznych w skałach krystalicznych okolic Łądka i Śnieżnika. Wspólnie z Sekcją Genezy Złóż Rud PTGeol i Lubińskim Oddziałem Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa (SITG), zorganizowano trzydniowe sympozjum skoncentrowane na problematyce geologicznej dolnośląskich złóż rud miedzi. Wzięło w nim udział 87 osób. Uczestnicy poznali budowę i właściwości złoża w kopalni w Lubinie oraz zwiedzili wiele obiektów przemysłowych LGOM.

W 1976 r. Oddział Wrocławski i Sekcja Tektoniczna PTGeol oraz Instytut Nauk Geologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego (UWr.) zorganizowały ważną, dwudniową konferencję terenową, poświęconą zagadnieniom wieku de-

formacji tektonicznych serii zmetamorfizowanych ziem kłodzkiej. W referatach i wycieczkach prezentowano i dyskutowano nowe propozycje interpretacji ewolucji tektonicznej i metamorficznej Gór Bystrzyckich, Gór Orlickich i metamorfiku Śnieżnika, w części odmienne od poglądów prezentowanych jeszcze na XXX Zjeździe PTGeol w Dusznikach w roku 1957. Materiały konferencji zostały opublikowane przez Wydawnictwa UWr.

W 1980 r. Oddział Wrocławski PTGeol, wspólnie z Komisją Tektoniczną Komitetu Nauk Geologicznych PAN i Sekcją Tektoniczną PTGeol, zorganizował w Henrykowie naukową konferencję terenową na temat: *Tektonika masywów bazaltowych i ultrabazytowych w obrzeżeniu bloku sówiogórskiego*. Pracami organizacyjnymi kierowali Józef Oberc i Leszek Jamrozik. W konferencji uczestniczyło 47 osób.

W trudnym roku 1981 członkowie oddziału spotkali się na 13 posiedzeniach naukowych. Posiedzenie 3 grudnia 1981 r. miało wyjątkowo uroczysty charakter, gdyż było to jubileuszowe, pięćsetne spotkanie naukowe oddziału (ryc. 2, 3), który liczył wtedy 180 członków (apogeum liczebności). W 1982 r., mimo stanu wojennego, wybrany w grudniu 1981 r. zarząd podjął pracę pod przewodnictwem Józefa Oberca z sekretarzem Stanisławem Olszewskim. Oddział Wrocławski PTGeol, w którym zorganizowano wtedy 10 posiedzeń z odczytami, wykazał się w tym szczególnym czasie największą aktywnością spośród wszystkich oddziałów towarzystwa. W tym też roku był jeszcze oddział współorganizatorem II Ogólnopolskiego Sympozjum *Współczesne problemy hydrogeologii regionalnej*.

W 1984 r. Sekcja Sedymentologii PTGeol wraz z Oddziałem Wrocławskim PTGeol zorganizowała konferencję *Warunki sedymentacji piaskowców Progu Radkowa (górną kreda) i deformacyjne struktury osuwiskowe w kontynentalnych utworach formacji Radkowa*. Organizatorami byli Jurand Wojewoda i Wojciech Śliwiński z UWr.

W 1995 r. oddział wraz z Instytutem Nauk Geologicznych UWr. i Uniwersytetem w Brnie współorganizował konferencję *Góry Złote – geologia, okruszcowanie, ekologia*. W 1996 r. Oddział Wrocławski PTGeol zgłosił wniosek o uczczenie przez towarzystwo 250. rocznicy urodzin Abrahama Gottloba Wernera, przypadającej w roku 1999. Powołano komitet organizacyjny pod przewodnictwem Andrzeja Żelaźniewicza, którego staraniem zaprojektowano

Ryc. 4. Tryptyk w piaskowcu upamiętniający Abrahama Gottloba Wernera (1749–1817), dłuta Tomasza Rodzińskiego, odsłonięty na ścianie domu rodzinnego Wernera w Osiecznicy koło Bolesławca w 250. rocznicę urodzin. Fot. A. Żelaźniewicz

Fig. 4. A sandstone triptych honouring Abraham Gottlob Werner (1749–1817), sculptured by Tomasz Rodziński, unveiled on the birth house of Werner in Osiecznica near Bolesławiec on the occasion of his 250th birthday anniversary. Photo A. Żelaźniewicz

wano pamiątkową tablicę z popiersiem Wenera i stosownymi napisami w języku polskim i niemieckim (ryc. 4). Uroczyste odsłonięcie tablicy (24.09.1999 r.) na ścianie domu A.G. Wenera było połączone z Międzynarodowym Sympozjum *Abraham Gottlob Werner i jego czasy*, odbywającym się (19–24.09.1999) we Freibergu w Niemczech i okolicznościową sesją referatową w Osiecznicy. Otwarto też pod patronatem oddziału izbę pamięci poświęconą A.G. Wernerowi w miejscowej szkole oraz geologiczną ścieżkę dydaktyczną.

Dolny Śląsk kilkakrotnie był miejscem krajowych spotkań sedimentologów, organizowanych w ramach działalności Oddziału Wrocławskiego i Sekcji Sedymologicznej PTGeol, której od 1992 r. przewodniczył Jurand Wojewoda z UW. II Krajowe Spotkanie Sedymologów pod przewodnictwem Krzysztofa Mastalerza odbyło się we Wrocławiu w 1993 r., natomiast VI i VII Krajowe Spotkanie Sedymologów zgromadziły liczne grono uczestników w Lewinie Kłodzkim (26–28.08.1997) i Wojcieszowie (2–4.07.1998), pod przewodnictwem Juranda Wojewody i Pawła Raczyńskiego. Od 2004 r. sedimentolodzy spotykają się na Polskiej Konferencji Sedymologicznej (POKOS). W Sudetach odbyła się 3. Konferencja POKOS (Kudowa Zdrój, 15–21.09.2008), pod hasłem *Baseny śródgórskie – kontekst regionalny środowisk i procesów sedimentacji*, zorganizowana przez J. Wojewodę. Na wycieczkach terenowych zaprezentowano zapis depozycji osadów i rozwój budowy geologicznej synklinorium śródsideckiego.

W latach 2004–2011, po LXXIV Zjeździe PTGeol w Cieplicach-Zdroju, działalność oddziału polegała głównie na kontynuowaniu cyklu referatów (22 odczyty w 2005 r.). Średnia frekwencja wynosiła wtedy 25 osób, przy czym większość uczestników, co zaczęło się stawać charaktery-

styczne, nie była członkami PTGeol. Referaty były poświęcone różnym zagadnieniom tektonicznym – teorii tensyjnego rozwoju pasm fałdowych, ewolucji tektonometamorficznej gnejsów Międzygórze, odkształceniom soli kamiennych wysadu Kłodawy oraz glaciektone. W referatach poruszano tematykę geotektoniczną, hydrogeologiczną oraz problemy geologiczno-inżynierskie, a także dotyczące prowadzenia podstawowych prac geologicznych w Sudetach czy też różnych aspektów geologii kenozoiku. Dyskusje trwały przeważnie około 30 minut, co wskazuje na duże zainteresowanie słuchaczy tematyką przedstawianą na posiedzeniach. Zarząd oddziału zaproponował w takiej sytuacji organizację tematycznych paneli dyskusyjnych, poświęconych wybranemu zagadnieniu. Choć propozycja wzbudziła znaczne zainteresowanie, w praktyce zabrakło chętnych do zaangażowania się w aranżowanie takich dyskusji.

Od 2006 r. zaczęła działać strona internetowa Oddziału Wrocławskiego PTGeol, umieszczona na serwerze Uniwersytetu Wrocławskiego. Prowadzenia strony bezinteresownie podjął się Jacek Szczepański, za co zarząd oddziału był bardzo wdzięczny (nie był jeszcze wtedy członkiem PTGeol). W celu szerszego upowszechnienia treści wygłaszanych referatów została stworzona możliwość umieszczania ich streszczeń (1–4 stron) na stronie internetowej oddziału. Większość prelegentów nie wykazywała jednak zainteresowania taką formą upowszechniania ich wystąpień, która nie była objęta ministerialnymi kryteriami oceny aktywności naukowej.

Od jesieni 2008 r., w porozumieniu z dyrekcją Instytutu Nauk Geologicznych UW., postanowiono czwartkowe posiedzenia naukowe oddziału organizować wspólnie. W wyniku tej reorganizacji wzrosła liczba odczytów w semestrze oraz zwiększyło się grono słuchaczy, głównie

Ryc. 5. Uczestnicy warsztatów terenowych *Współczesne Problemy Kartografii Geologicznej w Polsce – Postępy w Kartografii Geologicznej Sudetów* w 2017 r. Coll. A. Kowalski

Fig. 5. Participants of the field workshop *Recent Problems of Geological Mapping in Poland – Advance in the Geological Mapping of the Sudetes* in 2017. Coll. A. Kowalski

pracowników UW r., niewstępujących jednak do towarzystwa. Wprowadzona zmiana została utrzymana na stałe.

W 2008 r. rozpoczęto przygotowanie nowego przewodnika geologicznego po Sudetach, roboczo podzielonego na 3 części: popularną, katalogową i profesjonalną. Miał on nawiązywać do opracowanego już przewodnika popularno-naukowego dla turystów interesujących się również geologią Sudetów – *Sudety. Przewodnik geoturystyczny* (Cwojdzński, Kozdrój, 2007). Koordynacji części katalogowej podjął się J. Wojewoda, a profesjonalnej – T. Oberc-Dziedzic. Zaczęte prace nie zostały jednak dotąd ukończone.

W dniach 20–21.03.2017 r. w PIG-PIB w Warszawie odbyła się konferencja naukowa pt. *Współczesne Wyzwania Kartografii Geologicznej w Polsce*, której współorganizatorem, obok PIG-PIB i Uniwersytetu Wrocławskiego, był Oddział Wrocławski PTGeol. W konferencji wzięło udział ponad 100 osób z różnych ośrodków naukowych w Polsce. W dniach 21–23.04.2017 r. w Lewinie Kłodzkim, pod kierunkiem Juranda Wojewody zorganizowano część terenową tej konferencji, obejmującą warsztaty pod hasłem *Współczesne Problemy Kartografii Geologicznej w Polsce – Postępy w Kartografii Geologicznej Sudetów*. Wzięło w nich udział 20 osób, głównie z PIG-PIB, Uniwersytetu Warszawskiego i UW r. (ryc. 5).

ZJAZDY PTGeol NA DOLNYM ŚLĄSKU

Historia Oddziału Wrocławskiego PTGeol to także zjazdy towarzystwa, które co kilka lat odbywały się w Sudetach. XIX Zjazd PTGeol, pierwszy po II wojnie światowej, odbył się w Krakowie w 1946 r. Ze względu na ogromne znaczenie Ziemi Odzyskanych dla gospodarki kraju odbudowującego się z wojennych zniszczeń – które były obszarem zupełnie nieznanym polskim geologom – zdecydowano, że część terenowa zjazdu będzie prowadzić w Sudety (Maślankiewicz, 1947). Trasa wycieczki zjazdowej obejmowała m.in. odsłonięcia gnejsów sowiogórskich w okolicach Dzierżoniowa, stanowiska utworów karbońskich, permskich i kredowych w synklinorium śródsudectkim w okolicach Wałbrzycha, Mioszowa i Krzeszowa, a także wybrane stanowiska w obrębie struktury bardzkiej, w tym znane, klasyczne odsłonięcia osadów dewonu i karbonu w Dzikowcu (kamieniołom na wzgórzu Wapnica; Oberc, 1957a). Na walnym zjeździe delegatów towarzystwa, który odbył się 4.07.1946 r. w Szczawnie-Zdroju (ówczesne Solice-Zdrój), podjęto uchwałę o *gotowości geologów polskich do przystąpienia do badań geologicznych na Ziemiach Odzyskanych* (Maślankiewicz, 1947). Kilkanaście lat później Henryk Teisseyre wspominał początki tych badań: *Systematyczne prace polowe rozpoczęliśmy w roku 1948 po wytypowaniu pierwszej problematyki, która wynikała z poszukiwań przeglądowych i ze studium niemieckiego piśmiennictwa. Byłem wówczas jedynym geologiem naszego zespołu, który miał za sobą dłuższy okres pracy polowej i rozporządzał pewnym doświadczeniem naukowym. Teren był nam obcy, piśmiennictwo znaleźliśmy fragmentarycznie. Wylaniające się zadania były raczej trudne do wykonania* (Teisseyre, 1960). Mimo trudności badania postępowały dość szybko wraz z rosnącą liczbowo młodą kadrą geologów kształconych na Uniwersytecie Wrocławskim,

ale także na Uniwersytecie Warszawskim i Jagiellońskim (ryc. 6).

XXIV Zjazd PTGeol odbył się już w całości na Dolnym Śląsku, w Wałbrzychu (23–25.08.1951), ze względu na *potrzebę przedyskutowania nowych i nieoczekiwanych wyników badań w szerszym gronie* (Smulikowski, Teisseyre, 1951). W trakcie zjazdu zorganizowano wycieczki terenowe, których celem była depresja Świebodzic, metamorfik kaczawski i metamorfik Gór Sowich oraz ponownie struktura bardzka. Nowe wyniki umożliwiły sformułowanie nowych poglądów, odmiennych od poglądów geologów niemieckich, niezależnie od oczywistej kontynuacji rozwoju ogólnej wiedzy o budowie i geologicznej historii Sudetów, wynikającej z ponad stu lat badań tego orogenu.

Szczególny, jubileuszowy XXX Zjazd PTGeol zorganizowano w dniach 19–21 maja 1957 r. na ziemi kłodzkiej, w Dusznikach-Zdroju, pod przewodnictwem Józefa Oberca. W ramach zjazdu wydano drukiem obszerne materiały konferencyjne, zawierające liczne załączniki graficzne. Zaprojektowano także okolicznościową odznakę i logo (ryc. 7). Udział w zjeździe wzięło ok. 300 uczestników (Oberc, 1957b), w tym 36 gości zagranicznych z ZSRR, Czechosłowacji i NRD. Program zjazdu obejmował głównie aktualizację poglądów na rozwój budowy geologicznej serii krystalicznych (metamorfik Śnieżnika, masyw granitowy Kudowy) oraz pokrywy osadowej ziemi kłodzkiej (rów górnej Nysy Kłodzkiej, zapadlisko Kudowy). W czasie wycieczek terenowych omawiano również zagadnienia geomorfologii i depozycji osadów czwartorzędzie okolic Kłodzka.

Po dziesięciu latach kolejny, jubileuszowy, XL Zjazd PTGeol (trzeci raz w całości na Dolnym Śląsku), organizowany przez wrocławski oddział towarzystwa, odbył się w 1967 r. w Zgorzelcu, pod przewodnictwem Henryka Teisseyre'a. Był poświęcony geologii i surowcom mineralnym Sudetów Zachodnich i był swego rodzaju *próbą podsumowania dwudziestoletniej działalności polskich geologów w Sudetach Zachodnich*, mimo pewnej rozbieżności poglądów, co podkreślił H. Teisseyre we wstępie do przewodnika zjazdowego, zauważając, że: *nie można się*

Ryc. 6. Przygotowania w terenie do XXIV Zjazdu PTGeol w Wałbrzychu. Od lewej: Kazimierz Smulikowski, N/N, Henryk Teisseyre, Józef Oberc, rok 1949. Kol. T. Oberc-Dziedzic

Fig. 6. Field work to prepare the XXIV meeting of the Society in Wałbrzych. From the left: Kazimierz Smulikowski, N.U., Henryk Teisseyre, Józef Oberc, in 1949. Coll. T. Oberc-Dziedzic

temu dziwić, jeśli się zważy, jak bardzo zawila jest budowa geologiczna Sudetów. Warte przypomnienia są również słowa Teisseyre'a, który stwierdził, że: *prawda wynika zawsze z nieskrepowanej dyskusji, a sprzeczne poglądy ułatwiają wzajemną kontrolę i zmuszają do stosowania bardziej finezyjnych metod badawczych*. Udział w zjeździe wzięło 285 uczestników, w tym 19 gości z zagranicy. Tematyka zjazdu dotyczyła nowych danych o stratygrafii, tektonice i mineralizacji skał Gór Kaczawskich, uważanych wówczas jeszcze za fragment orogenu kaledońskiego, geologii i surowców bloku karkonosko-izerskiego, w którym krystalinik izerski był przyjmowany wtedy za zmetamorfizowane osady geosynklinalne proterozoiku, oraz wykształcenie facjalne i stratygrafię serii permskich i kredowych w depresji północnosudeckiej, a także trzeciorzędowych – zwłaszcza w aspekcie eksploatacji złóż węgla brunatnego w Turossowie, w tamtych czasach pod żadnym względem niekwestionowanej.

W 1975 r. XLVII Zjazd PTGeol został zorganizowany w Świdnicy przez Oddział Wrocławski, pod przewodnictwem Jerzego Kłapcińskiego w 30-lecie polskich badań geologicznych na Dolnym Śląsku i działalności geologicznego ośrodka naukowego we Wrocławiu. Wszystkie instytucje tworzące ten ośrodek współorganizowały ten zjazd. Tematyka obejmowała geologię i kopaliny użyteczne Sudetów Środkowych oraz przyległej części bloku przed-sudeckiego. Uczestniczyło w nim 216 osób, w tym 4 z zagranicy. Oprócz 3 referatów plenarnych wygłoszono 46

Ryc. 8. Rafał Unrug (stoi z lewej) wręcza dyplomy nagrody naukowej im. L. Zejsznera Wojciechowi Nemecowi (w środku) i Szczepanowi Porębskiemu (z prawej). Przy stole przydzielonym siedzą: Władysław Pożaryski (z lewej) i Józef Oberc. Kol. S. Porębski

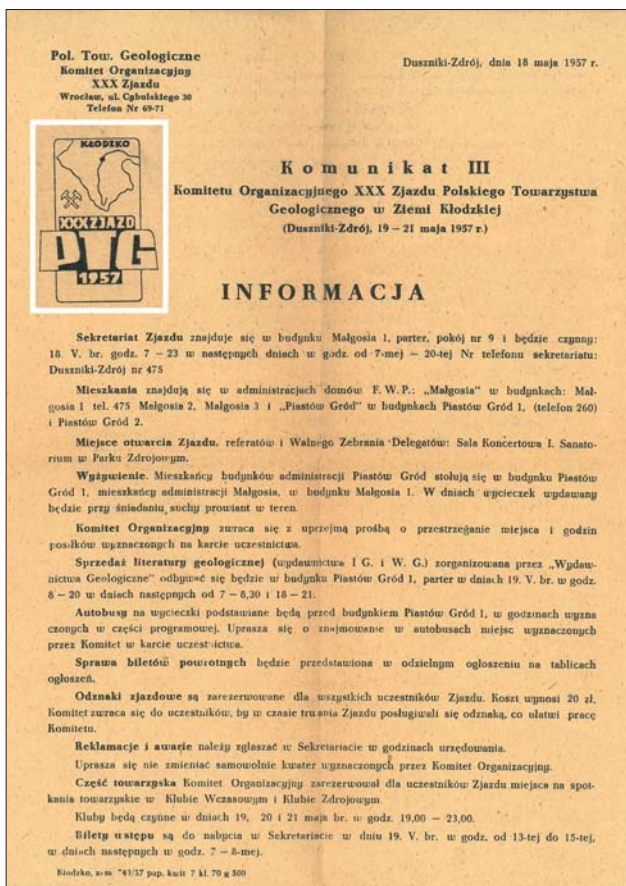
Fig. 8. Rafał Unrug (standing on the left) hands out the diploma of the Ludwik Zejszner Award to Wojciech Nemeč (middle) and Szczepan Porębski (right). Sitting at the table: Władysław Pożaryski (left) and Józef Oberc (right). Coll. S. Porębski

referatów w 5 sekcjach tematycznych i poprowadzono 6 wycieczek terenowych (blok Gór Sowich, masyw Strzegomia, wschodnia część bloku przed-sudeckiego, niecka śródsudecka – sedymentacja i wulkanizm, kreda śródsudecka i rowu Nysy, wody podziemne i mineralne regionu). Zjazd był okazją do zaprezentowania ciekawych wyników nowych badań zarówno w odniesieniu do serii górnopaleozoicznych i górnokredowych regionu, wód podziemnych, jak i analizy strukturalnej podjętej wtedy w krystaliniku ziemi kłodzkiej i wschodniej części bloku przed-sudeckiego. W omówieniu 30-letniej działalności ośrodka wrocławskiego podkreślono odkrycie złóż miedzi w rejonie Lubina oraz odkrycie i udokumentowanie złóż węgla brunatnego, magnezytów i kaolinów.

Jubileuszowy, L Zjazd PTGeol, który odbył się Zielonej Górze (23–26.09.1978 r.) pod przewodnictwem Józefa Oberca, z udziałem 297 uczestników, był wspólnym przedsięwzięciem oddziałów wrocławskiego i ziemi lubuskiej (Józef Żurawik). Zjazd miał na celu prezentację wiedzy o geologii i złożach surowców mineralnych ziemi lubuskiej i obszaru LGOM. Poza obradami plenarnymi odbyło się aż 13 wycieczek terenowych. Przy okazji zjazdu osiągnięcia naukowe dwóch reprezentantów ośrodka wrocławskiego zostały wyróżnione i uhonorowane nagrodą im. Ludwika Zejsznera (ryc. 8).

LII Zjazd PTGeol został zorganizowany przez oddziały wrocławski i warszawski towarzystwa, przy współudziale Kopalni Węgla Brunatnego *Bełchatów*, Centralnego Ośrodka Badawczo-Projektowego Górnictwa Odkrywkowego *Poltegor* (COBPGO *Poltegor*) z Wrocławia i Kombinat Geologicznego *Zachód* z Wrocławia. Komitetowi organizacyjnemu przewodniczył Ludwik Kasza z Instytutu Nauk Geologicznych UW. Zjazd odbył się we wrześniu 1980 r. w Piotrkowie Trybunalskim i Bełchatowie. Poświęcono go przede wszystkim problemom geologicznym, złożowym, hydrogeologicznym i geologiczno-inżynierskim tamtejszego złoża węgla brunatnego.

W 1987 r., w 40. rocznicę pierwszego, powojennego Zjazdu PTGeol, oddział wrocławski towarzystwa zorganizował LVIII Zjazd Naukowy PTGeol w Wałbrzychu pod

Ryc. 7. Komunikat zjazdowy i okolicznościowe logo (w białej ramce) jubileuszowego, XXX Zjazdu PTGeol w Dusznikach-Zdroju w 1957 r. Kol. A. Kowalski

Fig. 7. Announcement and logo (white frame) for the XXX jubilee meeting of the Polish Geological Society in Duszniki-Zdrój. Coll. A. Kowalski

przewodnictwem Józefa Oberca. Odbył się on pod hasłem *Rozwój, budowa geologiczna i surowce serii waryscyjskich Sudetów Zachodnich*. W obradach i wycieczkach uczestniczyło 300 osób, w tym 10 z zagranicy (Austria, Czechosłowacja, Węgry, RFN). Po raz pierwszy w historii zjazdów PTGeol wprowadzono sesję posterową. Zagadnienia naukowe zjazdu objęły przede wszystkim ewolucję geologiczną metamorfizmu kaczawskiego jako fragmentu orogenu waryscyjskiego, środowisko depozycyjne i tektonikę zapadliska Świebodzi, sedymentację i rozwój struktury bardzkiej, sukcesje karbonu i permu oraz wulkanizm w niecce śródsudeckiej, a także problematykę hydrogeologiczną Sudetów Zachodnich i Środkowych.

LXVI Zjazd PTGeol, zorganizowany w roku 1995 we Wrocławiu, pod przewodnictwem Leszka Jamrozika z Instytutu Nauk Geologicznych UWr., dla uhonorowania 50 lat polskich badań geologicznych na Dolnym Śląsku, po raz pierwszy w całości został poświęcony *Geologii i ochronie środowiska bloku przedsudeckiego*. Przedstawiono w sumie 11 referatów plenarnych, ponad 20 posterów i poprowadzono 15 wycieczek terenowych, prezentując zróżnicowanie podłoża krystalicznego bloku przedsudeckiego (masyw Gór Sowich, masyw Strzegom–Sobótka, Wzgórza Strzebińskie, strefa Niemczy, ofiolit i jego mineralizacja, granitoidy), rozwój kenozoicznych serii osadowych, serii wulkanoklastycznych i bazaltoidów oraz problematykę wód podziemnych.

LXXIV Zjazd PTGeol w Cieplicach w roku 2003, pod przewodnictwem Andrzeja Żelaźniewicza, miał na celu przedstawienie uczestnikom postępu wiedzy o ewolucji geologicznej regionu, jaki się dokonał od zjazdu PTGeol w Zgorzelcu (1967 r.). Wzięło w nim udział ponad 100 uczestników. Wydano monografię *Sudety Zachodnie: od wendy do czwartorzędz* zawierającą 22 recenzowane artykuły, obejmujące – zgodnie z tytułem – całe spektrum problematyki geologicznej tej części Dolnego Śląska. Poprowadzono 7 wycieczek, objaśniając w terenie wyniki nowych badań w zakresie geochronologii, petrologii i tektoniki krystaliniku izerskiego, kompleksu kaczawskiego, granitu karkonoskiego i jego wschodniego obrzeżenia, prekambriu i kenozoiku masywu łżyckiego, epiwaryscyjskiej pokrywy osadowej w synklinorium północnosudeckim oraz przedstawiono problematykę wód podziemnych okolic Jeleniej Góry i zagospodarowania surowców skalnych.

LXXXI Zjazd PTGeol w roku 2011 w Żaganiu, zorganizowany pod przewodnictwem Andrzeja Żelaźniewicza, był już ósmym z kolei spotkaniem członków towarzystwa na Dolnym Śląsku (ryc. 9). Motywem przewodnim zjazdu było przedstawienie uczestnikom ewolucji mezozoikno-kenozoicznej obszaru przedsudeckiego, głównie jego części zachodniej, jako kompleksowego uzupełnienia tematyki wcześniejszego (LXXIV) zjazdu w Cieplicach. Monografia *Mezozoik i kenozoik Dolnego Śląska* pomieściła 14 recenzowanych artykułów traktujących o historii depozycji, stratygrafii i tektonice skał osadowych tego obszaru, procesach kenozoicznego wulkanizmu, stratygrafii plejstocenu i glaciektone, specyfice złóż węgla brunatnego, współczesnych naturalnych i antropogenicznych deformacjach powierzchni skorupy ziemskiej, zastosowaniu wyników badań magnetotellurycznych, wodach termalnych i podziemnych, a także możliwości rozwoju geoturystyki w regionie, jak i o wykorzystaniu kamienia do celów budowlanych i ozdobnych w architekturze i sztuce (petroarchitektura). Wycieczki zjazdowe prowadziły przez Geopark *Łuk Mużakowa* (po stronie polskiej i niemieckiej), wystąpienia skał wulkanicznych z ksenolitami płaszczca,

Ryc. 9. LXXXI Zjazd PTGeol w Żaganiu. Volker Hoeck (w środku) z Uniwersytetu w Salzburgu, Austria, otrzymuje godność członka honorowego Polskiego Towarzystwa Geologicznego z rąk prezesa PTGeol Adama Gasińskiego (z lewej), w głębi Andrzej Żelaźniewicz, przewodniczący zjazdu. Kol. A. Żelaźniewicz
Fig. 9. The LXXXI meeting in Żagań. Volker Hoeck (middle) of Salzburg University, Austria, receives the Honorary Member Award of the Polish Geological Society from the president of the Society, Adam Gasiński (left), at the back – Andrzej Żelaźniewicz, president of the meeting. Coll. A. Żelaźniewicz

odsłonięcia utworów triasowych po plejstocenie i w końcu (petro)architektoniczne zabytki regionu (Bolesławiec, Lubań, Lwówek Śląski, Żagań).

W ostatnim czasie Oddział Wrocławski PTGeol pod przewodnictwem Juranda Wojewody zorganizował również 3. Polski Kongres Geologiczny, który odbył się w 2016 r. we Wrocławiu pod hasłem *Wyzwania polskiej geologii*. Na szczególną uwagę zasługuje skala i zasięg tego przedsięwzięcia. W kongresie wzięło czynny udział ponad 300 uczestników. W trakcie kongresu wygłoszono 139 referatów, przedstawiono 108 posterów i odbyły się 4 wycieczki terenowe, natomiast tom konferencyjny zawierał rekordową liczbę 178 rozszerzonych streszczeń referatów i posterów. Wydano obszerny przewodnik do wycieczek terenowych. Odbyła się dyskusja na temat nauczania geologii na polskich uczelniach. W ramach wydawnictw pokonferencyjnych opublikowano także 21 artykułów naukowych w *Przeglądzie Geologicznym* oraz 34 artykuły naukowe w *Biuletynie Państwowego Instytutu Geologicznego*.

LITERATURA

- CWOJDIŃSKI S., KOZDRÓJ W. 2007 – Sudety, przewodnik turystyczny. Państw. Inst. Geol.
MAŚLANKIEWICZ K. 1947 – Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego za okres 1945/46. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 16: 243–247.
MAŚLANKIEWICZ K. 1971 – Oddział Wrocławski PTG. *Prz. Geol.*, 19 (7): 340–341.
OBERC J. 1957a – Region Gór Bardzkich (Sudety). *Wyd. Geol.*, Warszawa.
OBERC J. 1957b – Sprawozdanie z XXX Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Dusznikach (Ziemia Kłodzka). *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 27: 221–22.
POLSKIE TOWARZYSTWO GEOLOGICZNE 1971–1997. Sprawozdania z działalności PTG. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 41 (4) do 68 (4).
SMULIKOWSKI K., TEISSEYRE H. 1951 – Przewodnik do wycieczek XXIV Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Sudetach w r. 1951. *Ann. Soc. Geol. Polon.*, 21: 379–451.
TEISSEYRE H. 1951 – Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Geologicznego w roku administracyjnym 1950/51. *Ann. Soc. Geol. Pol.*, 21: 458–464.
TEISSEYRE H. 1960 – Karbon dolny Sudetów Środkowych. *Ann. Silesiae*, 1: 411–452